

Perspectief

Uitgave van Perspectief, ChristenUnie-jongeren

3 e jaargang nr. 7 April 2002

Therapeutisch klonen

Politiek café

Klonen en genenmanipulatie

Minister Borst: "Wanneer een eicel niet is bevrucht met als doel het krijgen van een kind maar 'het onderzoek' als doel, dan is het geen leven"

Recht, rechtvaardigheid en gerechtigheid

De overheid dient te zorgen voor een toegankelijke, onafhankelijke en zuivere rechtspraak. Voor de christelijke politiek zijn recht en gerechtigheid, twee belangrijke kernwoorden. Straffen moeten voldoen aan de criteria vergelding, preventie en afschrikking, tevens moeten ze uitzicht bieden op resocialisatie.

Daarnaast dienen we elk individu, ver weg of dichtbij in zijn waarde te laten.

Werk aan de winkel

Het lijkt voorspoedig te gaan met de BV Nederland. Maar ondertussen zijn we terechtgekomen in een stressmaatschappij. Er moet ruimte komen en zijn voor het gezin, als belangrijkste sociaal verband in onze samenleving, familie, vrijwilligerswerk, ontspanning en culturele activiteiten. Economische belangen moeten in evenwicht zijn met andere belangen!

ROW (rest of world)

Verschillende onderdelen van de buitenlandse politiek dienen niet los van elkaar te worden gezien, ze vormen een geheel. Humanitaire politiek en het opkomen voor mensenrechten zijn net zo belangrijk als Europese samenwerking. De Bijbel spreekt van barmhartigheid en liefde voor de naaste en van vrede en gerechtigheid ten opzichte van andere landen. Het buitenlands beleid behoort door die noties gestempeld te zijn. Dit betekent onder andere uitbreiding van de ontwikkelingssamenwerking, eerlijke handel en conflictbeheersing.

12 Speerpunten voor de verkiezingen van 2002

- 1** De overheid investeert stevig in palliatieve zorg in plaats van in euthanasie
- 2** Abortus provocatus kan alleen toegelaten worden als het leven van de moeder wordt bedreigd
- 3** Het openbaar vervoer in de grote steden kost maximaal één Euro
- 4** Kilometerheffing wordt naar tijd en plaats gedifferentieerd ingevoerd
- 5** Nederland moet op korte termijn de CO² uitstoot verder beperken om ons klimaat te beschermen
- 6** De overheid moet voedselketens die vrij zijn van genetisch veranderde bestanddelen garanderen
- 7** Ex-studenten worden in gelegenheid gesteld om hun studieschuld weg te werken door het verrichten van gemeenschapstaken
- 8** Ouders ontvangen extra kinderbijslag in plaats van een subsidie voor kinderopvang
- 9** 'Meer blauw op straat' werkt alleen als er ook 'meer toga's' in de rechtbank komen. Daarom wordt ook de rechterlijke organisatie verder versterkt
- 10** Vluchtelingen moeten zoveel mogelijk in eigen regio opgevangen worden zodat een spoedige terugkeer gestimuleerd en mogelijk gemaakt wordt
- 11** Het criterium godsdienstvrijheid wordt toegevoegd aan de set criteria voor ontwikkelingshulp die aangelegd worden om te bepalen of er in een land sprake is van een goed bestuur
- 12** De EU heet de toetredingslanden van harte welkom en aanvaardt daarbij ook de maatschappelijke consequenties

Zorg om de zorg

Perspectief staat voor een zorgsysteem dat te typeren is met de begrippen 'behoefte gestuurd', 'hoogwaardig', 'respect voor het leven' en 'sociaal'. Verandering is dus dringend noodzakelijk, want op dit moment is er meer zorg om de zorg, dan dat de zorg voor anderen gaat zorgen.

Milieubewust?!

Een verantwoord, evenwichtig en integraal milieubeleid vereist een radicale trendbreuk. Welvaart en consumptie zijn niet langer bepalend, maar welzijn, waarden en identiteit worden bepalend. De bijbelse principes van 'liefde voor de schepping', 'goed rentmeesterschap', 'genieten van genoeg' en 'opkomen voor het zwakke en verdrukte' zijn kenmerkend.

Wegwijs in de mobiliteit

Perspectief is voor een duurzaam mobiliteitsbeleid. Mobiliteit is geen absoluut recht. Mobiliteit brengt mensen bij elkaar, maar een teveel aan mobiliteit zorgt dat mensen elkaar alleen maar in de weg zitten en het milieu belasten. Wees bewuster in de keus voor je vervoermiddel.

Perspectief

ChristenUnie-jongeren

www.perspectief.nu

**'Ga je mee op campagne;
24, 25 en 26 april gaan wij het land in.
Bel 033-4226956 en meld je aan!'**

voorwoord

Klonen en genenmanipulatie: een onderwerp dat (vooral) door Paars onder de aandacht is gekomen en waar verregaande voorstellen in zijn gedaan. Met de D'66 minster Borst voorop dreigen we in Nederland af te glijden naar een ethiek waarbij van God nog gebod wordt aangetrokken. In dit nummer hebben we veel onderwerpen die betrekking hebben op de activiteiten binnen Perspectief. Die activiteiten zijn legio en in elke regio. Jeuken je handen na alle lijsttrekkersdebatten, en de herkansingen daarvan, ook zo? Heb je na alle blunders van de afgelopen periode ook de neiging om je stem eens goed te laten horen? Wil je dat perspectief bieden waarvan iedereen zegt dat deze ontbreekt bij de andere partijen? Neem dan deel aan de activiteit van de partij waarbij je weet waarvoor je kiest. Kiezen voor eerlijkheid, duidelijkheid en recht. De stand van het aantal Perspectief leden staat momenteel op ruim 2400. Daarmee zijn wij, op de SGP jongeren na, de grootste politieke jongerenorganisatie in Nederland. Iets om trots op te zijn.

De gemeenteraadsverkiezingen zijn achter de rug. Met grote winst voor de ChristenUnie! Nu nog de Tweede Kamerverkiezingen. In zeer korte tijd na de verschijning van deze Perspex zal er een verkiezingsnummer worden uitgebracht. Een nummer vol met interviews, de stand van zaken na de gemeenteraadsverkiezingen en toelichtingen over de Kamerverkiezingen. Veel redactiewerk waarvoor wij inmiddels versterking hebben gekregen binnen de redactie. We noemen nu alleen de namen, een volgende keer stellen we ze aan jullie voor. Als eerste noemen we Simcha Looijen die al meerder keren voor Perspex zijn bijdrage leverde, daarnaast Henk ter Haar die Nederlands studeert, en uit het hoge Noorden verwelkomen we Wim Doddema. Welkom aan deze heren. We hebben nog meer redactieleden nodig en voor het evenwicht zou het wenselijk zijn als ook enkele dames zich voor Perspex willen inzetten. Allicht is er iemand die schrijverskwaliteiten heeft. Geef je dan op voor een plaats in de redactie.

We hebben een prachtige organisatie waar veel leden actief zijn. Dat geeft iets aan over de leden en dat geeft iets aan over de achtergrond van onze leden: niet alleen woorden maar vooral ook daden. Stemmen is dan ook wel het minste wat je kan doen. Stem niet alleen maar laat hem ook horen.

Wim Kruyswijk

RECTIFICATIE
De foto van Rob van Wijk in het vorige nummer is gemaakt door Gerard Til i.p.v. Foto Rufus

INHOUD

Er was eens.... een schaap genaamd Dolly	2
Deskundigen gezocht voor Denktank	7
Een zetel van het CDA is beter af bij de ChristenUnie	8
PERSPECTIEF GAAT OP VERKIEZINGSTOUR	16
CO₂₀₀₂: Van smog tot 'solar car'	18
30 nieuwe leden na politiek café Groningen	19
Een debat in Den Haag	20

Colofon

Perspex wordt uitgegeven door
Perspectief,
ChristenUnie-jongeren

Redactie:
Hoofdredacteur:
Wim Kruyswijk

Redactieadres:
Perspex
t.a.v. Wim Kruyswijk
Ir. J.P. van Muijlwijkstraat 159
6828 BN Arnhem
tel.: 026 - 445 03 03
mob: 06 - 53333897
email: wkruyswijk@cs.com

Columnisten:
B.H. Wilders
C. Verkade

Fotografie:
Rufus de Vries

Informatie:
Perspectief
Puntenburgerlaan 91
Postbus 439
3800 AK Amersfoort
tel: 033 - 422 69 51
fax: 033 - 422 69 68

Lidmaatschap:
tot 18 jaar 5 euro = 11 gulden
18-27 jaar 10 euro = 22 gulden
rest 15 euro = 33 gulden

Opzeggen van het lidmaatschap dient schriftelijk te gebeuren, tenminste vier weken voor het einde van het jaar.

Bestuur Perspectief:
voorzitter,
Bert Heuvelman
Puntenburglaan 91
postbus 439
3800 AK Amersfoort
secretaris;
Pieter van Eijdsen

Internetadres:
www.perspectief.nu
www.ebate.nl

Vormgeving en druk:
Scholma Druk BV, Bedum

Er was een genaamd

Er was eens... een schaap genaamd Dolly.

Haar evenbeeld liep hier ook op aarde rond. Een tweeling? Nee, een kloon. Het 'sprookje' begon ergens in Schotland en niemand weet nu waar het allemaal eindigt. Na Dolly volgde de kloon van een

koe en daarna van nog een beest en nog een, enzovoort.

Intussen heeft wereldwijd alles en iedereen wat zichzelf christelijk noemt zich uitgesproken tegen het klonen. Gelukkig staan ze hierin niet alleen. De discussie spitst zich nu toe op het klonen van organen voor medische doeleinden. Is dit ook verkeerd. En waarom dan wel?

Om op deze vraag een duidelijk antwoord te kunnen geven zal men eerst een beeld moeten hebben hoe het fabriceren van deze organen in zijn werk gaat. Op de natuurlijke manier komen eicellen en de zaadcel met elkaar in aanraking en groeit er een kindje. Beide cellen bevatten het genetische materiaal van de man en de vrouw. Na een dag of vijf is er een vormloos klompje cellen ontstaan of te wel het embryo. Binnenin het embryo bevinden zich de stamcellen. Tijdens de verdere ontwikkeling en groei van het embryo veranderen de stamcellen in alle organen en lichaamsdelen die het embryo nodig heeft om levensvatbaar te zijn, van hart tot hersenen.

Door middel van de erfelijke structuur te veranderen zou men ziektes als Alzheimer of Parkinson uit de genenopbouw kunnen wissen

Wanneer er wordt geprobeerd om een mens te klonen verwijderd men het genetische materiaal uit een eikel en injecteert het materiaal van een donor. Wanneer het embryo in de baarmoeder zou worden gestopt bestaat theoretisch de kans dat het embryo zich zou ontwikkelen tot een levensvatbare kloon. Normaal is het genetisch materiaal van twee kanten aanwezig waardoor er een soort mix ontstaat van twee mensen. In dit geval is er het erfelijk materiaal van maar een kant aanwezig omdat het genetisch materiaal uit de eikel is verwijderd.

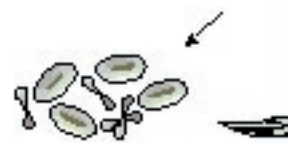
Therapeutisch klonen

Nu is het niet het doel van de meeste wetenschappers om een mens te klonen. Het gaat hen slechts om organen die ze kunnen gebruiken bij mensen waar deze ontbreken of niet goed functioneren. Te den-

vrouwelijke donor van eikel.
b.v. overgebleven van IVF-behandeling

Eikel ontdaan van genetisch materiaal

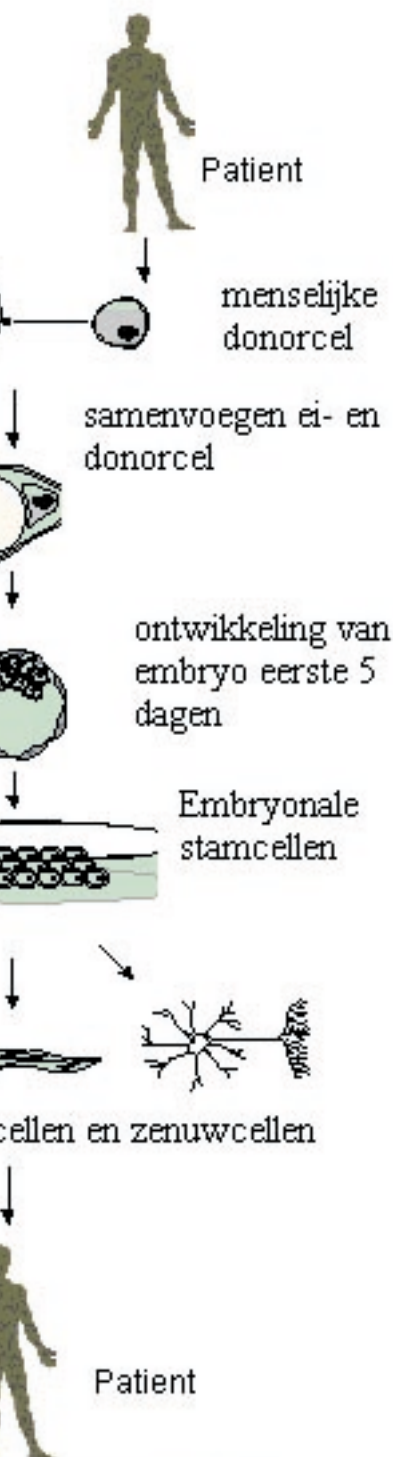
bloedcellen, spierc

Onderzoeken afstotingspru falende stam worden uitg

ns..... een schaap Dolly"

door Simcha Looijen

ken valt dan aan bijvoorbeeld een nieuwe nier of een nieuw hart voor iemand die dit nodig heeft. Om dit te bereiken worden de stamcellen uit het menselijk embryo verwijderd en verder gekweekt. Deze vorm van klonen voor medische doeleinden wordt 'therapeutisch klonen' genoemd.

Risico

Een andere discussie die gepaard gaat met de discussie over het kweken van organen is de vraag of men mag ingrijpen in de genetische opbouw van een mens om te voorkomen dat iemand met erfelijke ziektes wordt geboren. Door middel van de erfelijke structuur te veranderen zou men ziektes als Alzheimer of Parkinson uit de genenopbouw kunnen wissen. Of dit haalbaar is weet men niet. Hiervoor zou weer onderzoek moeten worden gedaan met stamcellen. Als tegenargument wordt hier ook weer genoemd dat deze stamcellen zouden worden

---

In het rapport-Fiori wordt voorgesteld ook het onderzoek op restembryo's uit te sluiten van Europese financiering. Voorstanders hiervan kregen het verwijt dat zij tegen het genezen van mensen zijn

---

gewonnen uit embryo's. Een tweede argument tegen deze methode is dat men niet weet wat de gevolgen op lange termijn zijn. Prof.dr.ir. E. Schuurman, Eerste Kamerlid voor de ChristenUnie en verbonden aan het Lindeboom Instituut, Centrum voor medische ethiek, zegt: „We weten nu nog niet wat de gevolgen zijn. Er worden enorme risico's genomen. Men gaat aan de bouwstenen van de schepping zitten en we weten niet wat de gevolgen op lange termijn zijn.”

Het grote bezwaar tegen deze methode is dat men de stamcellen verkrijgt uit menselijke embryo's die zijn overgebleven bij bijvoorbeeld een IVF-behandelingen. Bij een IVF-behandeling worden meerdere embryo's gekweekt waarvan er uiteindelijk slechts één daadwerkelijk bij de vrouw in de baarmoeder wordt gezet. De hele discussie draait erom of je een menselijk embryo mag gebruiken om stamcellen te winnen. Voorstanders bepleiten dat de stamcellen worden gebruikt om organen te kweken die andere mensen het leven kunnen redden. Tegenstanders

s verwachten geen problemen, maar stamcellen kunnen niet worden gesloten.

FOTO'S RUFUS

wijzen naar alternatieve methodes om stamcellen te winnen. Bijvoorbeeld het winnen van stamcellen uit beenmerg van volwassenen. Professor Joep Geraedts, verbonden aan de Universiteit van Maastricht op het gebied van celbiologie en genetica, zegt: „Ook dit alternatief is veelbelovend, maar ook hierbij zal nog veel onderzoek nodig zijn. Het is te vroeg om een uitspraak te doen.”

„Nu is het zo dat er gebruik wordt gemaakt van embryo's terwijl men ook gebruik kan maken van stamcellen van volwassenen, beenmerg bijvoorbeeld. Op het gebied van therapeutisch klonen met embryo's is tot nu toe nog geen enkel succes behaald.”

Politiek

In de nationale en internationale politiek wordt er hevig op los gediscussieerd hoe om te gaan met klonen. Groot-Brittannië heeft als eerste een wet aangenomen waardoor het is verboden om mensen te

klonen. De meeste landen, waaronder de V.S. en Australië, hebben intussen het voorbeeld van Groot-Brittannië gevolgd. Geen wolkje aan de lucht voor degenen die bang zijn om binnenkort hun evenbeeld tegen te komen. Of toch wel? Ergens in de lucht vormt zich een regenwolkje in de persoon van de Italiaanse vrouwenarts Antiori, die er al eens in is geslaagd om een vrouw van 62 een kind te laten krijgen. Volgens eigen zeggen is hij al begonnen met inbrengen van gekloonde embryo's bij 200 vrouwen. Hij zegt hiervoor dezelfde techniek te gebruiken als die bij het gekloonde schaap Dolly. Onder collega's is Antiori hevig bekritiseerd maar volgens Professor Joep Geraedts moet Antiori wel degelijk serieus genomen worden. Antiori is er al eerder in geslaagd een bejaarde vrouw een gezonde baby te laten krijgen. Dit toont aan dat hij behoorlijke vaardigheid heeft in de medisch geassisteerde voortplanting, want anders lukt dat niet.

Afwijking

De discussie of een mens mag klonen is haast over. De meeste partijen zijn het er over eens dat je een mens niet mag klonen. Volgens Geraedts zijn er ook risico's verbonden aan klonen. Een gekloond kind zou afwijkingen of ziektes kunnen krijgen of al bij de

geboorte kunnen overlijden. Of dit de plannen van mensen als Antiori zal tegenhouden is op dit moment koffiedik kijken. Prof. dr. ir. E. Schuurman beaamt dit wanneer hem gevraagd wordt of de ontwikkelingen op het gebied van therapeutisch klonen zijn tegen te houden: „Nee, waarschijnlijk niet. Maar we hebben wel een goed argument in handen met het gebruik van volwassencellen.”

Fiori

In het Europees Parlement is onlangs aan de hand van het rapport-Fiori de hele discussie gevoerd of men embryo's die over waren van IVF-behandelingen gebruiken om stamcellen te winnen. In het rapport-Fiori wordt voorgesteld ook het onderzoek op restembryo's uit te sluiten van Europese financiering. Voorstanders hiervan kregen het verwijt dat zij tegen het genezen van mensen zijn. Zij zouden de mogelijkheden voor het genezen van mensen met een niet goed functionerend orgaan blokkeren.. Prof.dr. ir. E. Schuurman is het hier niet mee eens en wijst op de alternatieven: „Nu is het zo dat er gebruik wordt gemaakt van embryo's terwijl men ook gebruik kan maken van stamcellen van volwassenen, beenmerg bijvoorbeeld. Op het gebied van therapeutisch klonen met embryo's is tot nu toe nog geen enkel succes behaald.” Geraedts is het hier mee eens en noemt het ook uitgesloten dat dit voorlopig gebeurt omdat een orgaan uit meerdere celtypen bestaat.

Veronderstelling

Een belangrijk argument voor veel partijen uit sociaal-democratische en liberale hoek om toch te stemmen voor subsidie voor onderzoek op embryo's is de veronderstelling dat langs de weg van onderzoek op menselijke embryo's er eerder en betere resultaten worden bereikt dan wanneer men onderzoek zou doen met stamcellen die zijn gewonnen uit bijvoorbeeld het beenmerg van volwassenen. En ook binnen de christen-democraten, de grootste fractie in het

Europees Parlement, zijn veel voorstanders te vinden voor het onderzoek op embryo's.

Waarom geen embryo's gebruiken die toch al dood zijn? Tegenstanders van deze methode noemen het 'consumptief gebruik van een potentieel mens' en verwijzen weer naar de alternatieve manier om stamcellen te winnen. Om het allemaal nog ingewikkelder te maken kwam ook D66-Europarlementarier Lousewies van der Laan, bezig met haar kruistocht tegen alles wat christelijk is, langs die haar christelij-

---

Volgens de SGP, ChristenUnie en het CDA is elk embryo vanaf het prilleste begin menselijk leven en moet als zodanig ook beschermd worden. Voor minister Borst bepaald de reden waarom een eikel wordt bevrucht of een embryo leven is

---

ke collega's weer verweet dat zij het 'monopolie van de ethiek' opeisen.

Uiteindelijk werd met ruime meerderheid besloten dat er Europese subsidies beschikbaar komen voor wetenschappelijk onderzoek met behulp van stamcellen, die afkomstig zijn van restembryo's. Het klonen van embryo's om stamcellen te verkrijgen werd door een kleine meerderheid uitgesloten van financiering. Dit komt er dus op neer dat men alleen embryo's die toch al over waren van IVF-behandelingen en mogelijk abortussen mag gebruiken voor het winnen van stamcellen

Klonen in Nederland

In de Tweede Kamer is er oktober vorig jaar in de regering gesproken over de stellingname die Nederland moet aannemen op het gebied van therapeutisch klonen. Besloten werd dat er een voorlopig verbod op het kweken van embryo's speciaal voor

onderzoek komt. Dit verbod zou moeten worden opgeheven wanneer wetenschappelijke ontwikkelingen dat wenselijk maken. Deze ontwikkelingen houden in dat er binnen drie jaar een aannemelijke kans

---

“Men gaat aan de bouwstenen van de schepping zitten en we weten niet wat de gevolgen op lange termijn zijn”

---

bestaat dat er door middel van therapeutisch klonen een oplossing wordt gevonden tegen ziektes als Parkinson en Alzheimer. Het verwijt vanuit de christelijke oppositie is dat wanneer dit verbod inderdaad wordt opgeheven Nederland zich niet zou houden aan het in 1997 door de Raad van Europa opgestelde ‘Verdrag voor de rechten van de mens en biogeneeskunde.’ In dit verdrag wordt gesteld dat het is verboden is om menselijke embryo’s te maken voor onderzoeksdoeleinden.

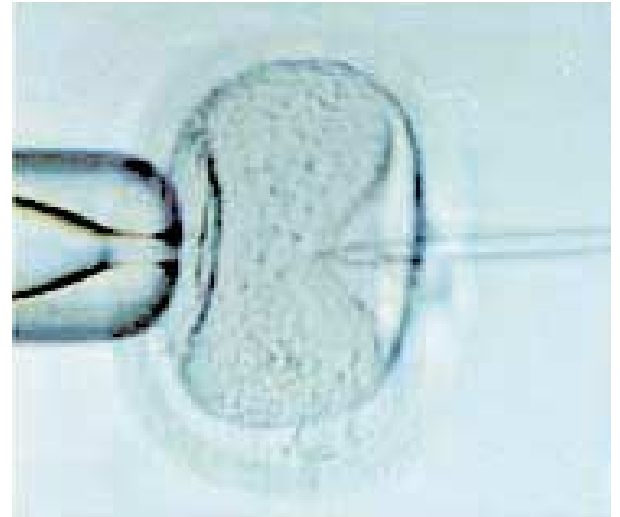
De wet, die nog wel door de Eerste Kamer moet worden goedgekeurd, verbiedt het klonen van mensen. Ook het tot stand brengen van mens-diercombinaties en toepassen van technieken voor geslachtskeuzes is verboden. De wet regelt wel dat embryo’s die zijn overgebleven na reageerbuisbevruchting onder strikte voorwaarden mogen worden gebruikt voor onderzoek.

Te ver

De kern van het debat spitste zich toe op de vraag of een embryo nu menselijk wezen is.

Prof. Geraedts zegt: „Een menselijk embryo is naar mijn mening vanaf het moment waarop het ontstaat, en dat is kort na de innesteling een mens maar pas een echt menselijk wezen wanneer het meest belangrijke gaat functioneren namelijk de hersenen en dan nog meer speciaal het bewustzijn. Ik zou niet durven zeggen wanneer dat het geval is.”

Volgens de SGP, ChristenUnie en het CDA is elk embryo vanaf het prilleste begin menselijk leven en moet als zodanig ook beschermd worden. Voor minister Borst bepaald de reden waarom een eicel wordt bevrucht of een embryo leven is. Wanneer een eicel niet is bevrucht met als doel het krijgen van een

kind maar ‘het onderzoek’ als doel, dan is het geen leven, vindt Borst. Dit ging zelfs Groen Links te ver en deed haar besluiten tegen de wet te stemmen. In Nederland zijn er niet genoeg ‘restembryo’s’ voor de onderzoekers om hiermee lang vooruit te kunnen. De Gezondheidsraad had minister Borst daarom geadviseerd om, net als in Engeland, het speciaal kweken of klonen van embryo’s toe te staan. Zover wilde het kabinet niet gaan. Het wetsontwerp werd uiteindelijk met ruime meerderheid aangenomen door alle fracties min Groen Links min de Christelijke fracties.

“In het verdrag voor de rechten van de mens en biogeneeskunde wordt gesteld dat het verboden is om menselijke embryo’s te maken voor onderzoeksdoeleinden”

Wie heeft het recht om te doden?

Is therapeutisch klonen verkeerd? De vraag die in de inleiding van dit artikel werd gesteld. Wel als men leven moet doden om leven te redden. De psalmdichter schrijft in psalm 139:16 het volgende: „U zag mij toen ik nog geen vorm had en mijn dagen waren al vastgesteld, al geschreven in uw boek voor er een enkele was aangebroken.” Dat de psalmdichter het hier over zichzelf als embryo heeft wordt duidelijk uit vers 13 waarin hij het heeft over God die hem in de moederschoot weefde. Wat verder duidelijk wordt uit deze psalm is dat God voor elk van ons een plan heeft in ons leven. Niemand heeft voor een ander het recht te beslissen dat Gods plan in zijn leven niet door mag gaan.

De Denktank leeft!

Sinds ongeveer een jaar heeft Perspectief een Denktank. Deze Denktank bestaat uit ongeveer 35 mensen die zich intensief bezig houden met verschillende inhoudelijke onderwerpen. Het belangrijkste werk van de Denktank is o.a. het schrijven van het politieke programma van Perspectief. Nu dat voor de komende periode af is vroegen we ons af wat de Denktank nog meer kan betekenen voor Perspectief.

De commissie Politieke Verdieping (PV), die bestaat uit Marcel Benard, Mulya van Roon en Matthijs de Vries, heeft zich in november en december hierover gebogen en is met een plan van actie gekomen. Het plan voor het nieuwe jaar houdt in dat we gaan werken met projectgroepen. Deze projectgroepen zijn gevormd rond bepaalde thema's. Voorlopig zijn er werkgroepen rond de thema's Onderwijs, Europa, Christelijke Politiek, Landbouw en Volksgezondheid. Later dit jaar wordt er ook een projectgroep Lokale Politiek opgericht. Wat doet nu zo'n projectgroep? Het doel van een projectgroep is om leden in staat te stellen zich samen met andere leden met dezelfde interesses te verdiepen in diverse politieke thema's. Uiteindelijk zal elke projectgroep komen met een boekje waarin hun thema wordt uiteengezet. Zo'n boekje kan dan worden opgenomen in de Scriptareeks. Scripta is een verzameling boekjes waarin Perspectief politieke thema's behandelt. Tot op heden is er een deel verschenen: Hart voor Groen. Dit jaar komen daar dus vier of vijf boekjes bij. Deze worden geschreven door de verschillende projectgroepen.

Hoe werkt een projectgroep?

Een projectgroep staat altijd in contact met de commissie PV. In deze commissie is een van de leden het

aanspreekpunt van de projectgroep. De projectgroep heeft een coördinator die verantwoordelijk is voor het reilen en zeilen van het project. Wanneer een projectgroep van start gaat krijgt hij een instructie mee waarin het thema begrensd wordt en de minimumeisen voor het project instaan. Daarbinnen heeft de projectgroep de vrijheid om het project helemaal zelf in te vullen. De projectgroep bepaalt dus zelf hoe en met wat voor deelthema's hij aan de slag wil. Er zijn naast het schrijven van een Scripta ook andere dingen die een projectgroep kan doen. Hierbij kun je bijvoorbeeld denken aan het schrijven van een opinieartikel in Ebate of een landelijk dag- of vakblad. Daarnaast gelden de leden van de projectgroep als 'deskundigen' op hun thema en kunnen ze bijvoorbeeld Perspectief vertegenwoordigen in fora of in de pers.

Interesse?

Al met al gebeurt er dus een heleboel in deze tak van de organisatie van Perspectief. We kunnen echter altijd meer mensen gebruiken! In het bijzonder voor de projecten Landbouw en Volksgezondheid zoeken we nog mensen die de projectgroepen willen versterken. Daarnaast zouden we het prachtig vinden als er meer mensen zijn die zich voor een nieuw project in willen doen. Als je interesse gewekt is en je mee wilt doen, geef je dan op bij: Marcel Benard (0180-320293 / 06-48186059 / marcel.benard@12move.nl). Aarzel niet, want we kunnen alle hulp gebruiken!

Kritisch

We willen hierbij ieder lid van Perspectief oproepen om de werkzaamheden van de Denktank kritisch te blijven volgen. Hou ons in de gaten en discussieer mee! Dat kan op het Internetforum op www.Perspectief.nu en bijvoorbeeld een bijdrage in Ebate. Alleen wanneer iedereen ons in de gaten houdt, kunnen we ons werk ook zo doen, dat we echt het geluid van de vereniging uitdragen. Wanneer je het bijvoorbeeld niet eens bent met standpunten uit het politiek programma, laat het ons weten. Dien als wij je niet kunnen helpen een motie in op het congres en ga het gesprek aan met andersdenkenden. Op deze manier blijft Perspectief een vereniging door de leden.

Minster Borst bij de behan

'Het is aan de ouders om te bepalen of ze voldoende draagvlak hebben om de opvoeding van een kind met een bepaalde ziekte aan te kunnen.

Kort geleden vond de behandeling plaats van het wetsvoorstel Wet houdende regels inzake handelingen met geslachtscellen en embryo's (Embryowet) (27423). Een klein deel van die behandeling, waarbij Minister Borst ingaat op vragen die werden gesteld door leden van de

Tweede Kamer.

Minster Borst: De heer Rouvoet vindt de formulering van het kabinet inzake de geslachtskeuze te ruim. Hij vroeg of ik daarop in tweede termijn wilde terugkomen. Inzake de kwestie van levensbedreigende ziekten of zeer ernstige, maar niet levensbedreigende ziekten heeft het kabinet er geen principieel bezwaar tegen als men, als een geslachtsgebonden ernstige, zij het niet-dodelijke ziekte in de familie voorkomt, probeert te voorkomen dat zo'n kind wordt geboren door een kind van het andere geslacht geboren te laten worden. Door gebruik te maken van sperma- of embryoselectie zou in dat geval abortus provocatus kunnen worden voorkomen.

Mevrouw Van Vliet heeft voorgesteld de zin over de sociale omgeving te schrappen. Gisteravond spraken wij daar ook al over naar aanleiding van het verslag en de memorie van toelichting waarin wordt aangegeven dat de beoordeling van wat als ernstige aandoening moet worden beschouwd, mede afhankelijk is van de omgeving waarin iemand opgroeit en leeft. Mijn uitleg van gisteren hoef ik niet meer te herhalen. De memorie van toelichting kan ook niet meer worden gewijzigd. Ik wil wel nogmaals benadrukken hoe die zinsnede gelezen moet worden en de context ervan aangeven. Deze wets-behandeling maakt, zoals wij weten, straks ook deel uit van de wet. Het gaat om de indicatiestelling voor met name pre-implantatie genetische diagnostiek (PGD). Het debatje gisteren vond ook plaats naar aanleiding van het onderwerp geslachtskeuze. In het wetsvoorstel wordt een uitzondering gemaakt op het verbod van geslachtskeuze, in het geval van een ernstige geslachtsgebonden erfelijke aandoening. Die uitzon-

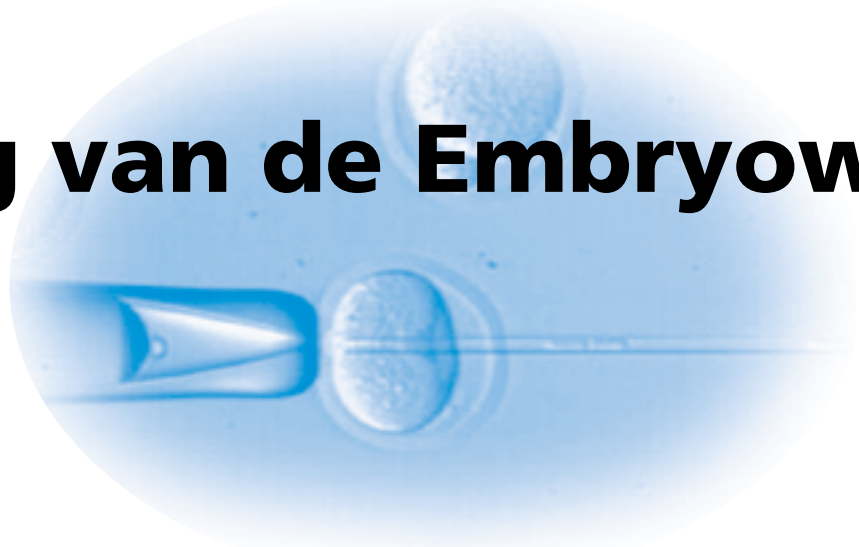
FOTO'S RUFUS

dering speelt een rol als PGD toegepast wordt voor het opsporen van geslachtsgebonden aandoeningen waarvan de afwijking op genniveau nog niet is vast te stellen. Dat zal in de toekomst zeker mogelijk worden. Nu kunnen via PGD enkele geslachtsgebonden aandoeningen alleen nog maar voorkomen worden door inderdaad het geslacht van de embryo's te bepalen. In de nota naar aanleiding van het verslag en memorie van toelichting is gesteld dat voor het begrip "ernstig" geen absolute maat kan worden gegeven omdat in het ene geval een handicap vstrekkender consequenties kan hebben dan in het andere. Gisteren heb ik al aangegeven dat er geen lijstjes zijn van dat soort ernstige aandoeningen en die willen wij ook niet. De beslissing of er een verzoek tot dit soort pre-implantatie diagnostiek zal worden gedaan, ligt namelijk bij de ouders. Het is niet aan ons om daarin een rangorde of scheiding in aan te brengen. Het is aan hen om te bepalen of ze voldoende draagvlak hebben om de opvoeding van een kind met een bepaalde ziekte aan te kunnen. Het gaat dan vaak om situaties waarin er al een kind met zo'n aandoening in het gezin is, zodat de ouders echt wel weten waarover ze het hebben en wat het voor henzelf en het gezin betekent. Daarnaast wordt natuurlijk altijd door ouders het lijden van het kind zelf als argument naar voren gebracht. Vaak worstelen ze met, of beter gezegd, lijden ze onder de vraag

deling van de Embryowet:

vlak hebben

n te kunnen'

wie er als zij er straks niet meer zijn op dezelfde liefdevolle manier voor het kind zullen zorgen. Er kunnen diverse argumenten zijn, waarbij soms het ene zwaarder weegt dan het andere. Dat kan niet in regeltjes worden vastgelegd. Het kabinet heeft ook hier echter een zekere ruimte willen scheppen.

De heer Rouvoet (ChristenUnie): De minister noemt in één adem de reikwijdte van de uitzondering en de methode waarmee de geslachtskeuze eventueel kan plaatsvinden. Ik hecht eraan op te merken dat ik, voorzover ik al mee kan gaan in de uitzondering op het verbod op geslachtskeuze, de methode niet irrelevant vindt. Ik heb moreel geen bezwaren tegen spermaselectie, maar wel tegen de pre-implantatie diagnostiek. Ik heb overigens begrepen dat spermaselectie als minder betrouwbaar wordt gekwalificeerd. Veel belangrijker is echter de uitzondering die wordt gemaakt. Ik dank de minister voor haar uitvoerige, genuanceerde toelichting. Mijn bezwaar tegen haar redenering is dat de ernst van de aandoening gerelateerd wordt aan de sociale omgeving. Je kunt voor of tegen het relateren van de keuze aan de draagkracht van de ouders zijn. Ik ben daartegen. Nu wordt echter de vraag of de ouders het aankunnen, gekoppeld aan de ernst van de aandoening en dat lijkt mij gevaarlijk.

Minister Borst-Eilers: Ik heb alleen de bedoeling willen toelichten van de passage over de sociale omgeving. Daarbij denken wij aan het gezin. Wij vragen ons af hoe het met een kind met zo'n ziekte in dat gezin zou gaan. Maar meer dan een toelichting is het niet, want wij zullen hierover van mening blijven verschillen, vrees ik.

De heer Rouvoet (ChristenUnie): Voorzitter. Het is niet alleen een verschil van mening; het gaat mij vooral om de redenering. In die redenering zou je kunnen concluderen dat wij in de situatie waarin wij te maken hebben met twee embryo's of twee foetussen met dezelfde aandoening, tot het oordeel kunnen komen dat het ene geval ernstiger is dan het andere, omdat de sociale omgeving een andere is. Dat kan toch niet de conclusie zijn als wij over de ernst van de aandoening zelf spreken?

Minister Borst-Eilers: Over de ernst van de aandoening kan natuurlijk geen verschil van mening

bestaan, maar het oordeel van de ouders over de vraag of een kind met zo'n ernstige aandoening in hun gezin geboren zou kunnen worden is een andere kwestie. Het ene ouderpaar staat wellicht heel anders tegenover het lijden bij dezelfde ernstige aandoening dan het andere. Wij kunnen mensen natuurlijk niet opleggen om over alles hetzelfde te denken. Maar de ernst van de aandoening is gewoon bij wijze van spreken een medische diagnose.

De heer Rouvoet (ChristenUnie):

Dan wil ik de volgende conclusie trekken, omdat hierover misverstanden bestonden en omdat ons van verschillende kanten verontruste geluiden bereikten. Als het losgekoppeld wordt van de omschrijving "de ernst van de aandoening" is het misverstand in de nota naar aanleiding van het verslag wat mij betreft de wereld uit, los van het feit dat ik het er niet mee eens ben, maar dat is vers twee.

Minister Borst-Eilers: Dan de kwestie van definities die eenduidiger zouden moeten zijn. Bij de schriftelijke behandeling zijn uitgebreide definities gegeven. Op zichzelf is een embryo in het allereerste stadium een cel, maar ook een mens in wording. Het zijn verschillende manieren om het te omschrijven, maar zij zijn niet strijdig.

Mevrouw Ross-van Dorp (CDA): Is de minister er wel van overtuigd dat de wetenschappelijke definities die gehanteerd worden, ook de definities uit andere wetten, volstrekt op elkaar aansluiten? Zou zij willen onderzoeken of al die definities met elkaar sporen?

Minister Borst-Eilers: Ik wil u toezeggen om dat na te zien in alle wetten waarin over deze onderwerpen gesproken wordt. Het is natuurlijk altijd mogelijk om die definities via eenvoudige wijzigingen gelijk te stellen. Voor zover wij dat tussen gisteren en vandaag hebben kunnen bekijken, zagen wij geen problemen. Maar als u ze wel ziet, is er zeker reden om er nog eens rustiger naar te kijken. Ik ben blij met de woorden waar de heer Rouvoet mee afsloot. Ik begrijp dat hij het wetsvoorstel niet kan steunen, maar hij heeft gezegd dat hij wegen zal zoeken om een positief oordeel over enkele onderdelen tot uiting te brengen..... enz.

De complete tekst is te vinden via www.parlement.nl

Maatschappijleer jij en ik, samen

Het vak maatschappijleer blijft bestaan! Staatssecretaris Adelmund is gezwicht voor de argumenten van de Kamer, voor de noodoproep van de docenten van het vak en voor de mening van alle politieke jongerenorganisaties samen. Perspectief is daar oprecht ontzettend blij mee.

Maatschappijleer is het vak waarin leerlingen, als het goed is, geleerd wordt dat ze onderdeel zijn van een groter geheel, een samenleving met heel veel rader-tjes en moertjes die samen toch één geheel zijn. En waar je onderdeel van bent, daar heb je ook een

---

Maatschappijleer is niet, zoals vaak gezegd wordt een 'ouwehoervak', maar een vak die hoort bij je algemene vorming

---

bepaalde verantwoordelijkheid voor. Het minimale daarvan is, is dat je je bewust bent van dat grotere geheel. Bij maatschappijleer kom je in aanraking met problemen die ontstaan in zo'n samenleving; het integratievraagstuk, drugsproblematiek of de problemen van de landbouw. Noem het maar op, politiek dus.

Jazeker, politiek! We kunnen het maar niet vaak genoeg herhalen; politiek is geen ver van je bedshow, het is niet een grijze vergaderzaal in Den Haag, maar het gaat over je irritatie over de treinen, het aantal postkantoren bij jou in het dorp, de ruwe afslachting van je hele veestapel, de rellen als je naar

FOTO'S RUFUS

een potje voetbal gaat kijken, de personeelsproblemen die je dagelijks tegenkomt als je in de zorg werkt, en ook het pakket vakken wat je op school krijgt. Jij en ik, wij samen, wij zijn dus politiek. En dat is wel iets anders dan een ver van je bed show.

Mogen we in christelijke politiek ophouden bij een christelijk humanistische mentaliteit, of moeten we daarbij ook de bron en het fundament durven aangeven?

---

er;

zijn we politiek

'Een beetje dom'

Een vak als maatschappijleer is onmisbaar. Een stukje bewustwording, maar ook een stuk inzicht in die complexiteit van de samenleving, worden je geleerd bij dit vak. Maatschappijleer is niet, zoals vaak gezegd wordt een

---

In het verkiezingsprogramma van het CDA komen wij Gods Woord niet meer tegen

---

'ouwehoervak', maar een vak die hoort bij je algemene vorming. Juist daarom was het ook zo raar dat de politiek zelf, in dit geval staatssecretaris Adelmund, dit vak wilde beperken in tijd en inrichting. Het is niet alleen raar, maar ook ondoordacht, onlogisch en minstens 'een beetje dom'.

CDA

Een tijdje geleden heb ik een artikel geschreven voor het ND. Strekking van dat artikel was dat ik me afvroeg wat er van de principes van het CDA over blijven als ze weer in de regeringsbanken aanschuiven. Het was duidelijk dat niet iedereen er net zo als ik over dacht. Er werd me o.a. stemmingmakerij verweten, wat misschien nog wel terecht is ook. Maar ik heb wel één heel belangrijk zorgpunt bij het CDA die iets verder gaat dan het propagandistisch wegheffen van het CDA; Het CDA steekt niet onder stoelen of banken waar ze voor wil staan, zorg voor elkaar, bescherming van het gezin en waarden en normen waar we elkaar op aan mogen en moeten spreken. Dat laatste kwam duidelijk naar voren toen Balkenende aangaf dat de multiculturele samenleving wat hem betreft geen doel op zich hoeft te zijn. Volgens hem moeten we duidelijker en rigider zijn in wat wij verwachten van mensen die in ons land (willen) integreren; 1. het spreken van de Nederlandse taal, 2. het eerbiedigen, naleven en respecteren van de Nederlandse rechtsorde en 3. aanpassing aan het Nederlandse waarden en normenpatroon.

Holle koers

Het waarden en normenpatroon wat Balkenende vervolgens aangaf; o.a. respect en tolerantie voor elkaar, zorg voor elkaar, lijkt zo weggelopen te kunnen zijn uit een publicatie van de ChristenUnie, maar er is één belangrijk verschil; daar waar de ChristenUnie ook de bron van de waarden en normen die zij voorstelt aan willen halen,

namelijk God zelf zoals dat in zijn Woord o.a. in de Tien geboden en de Bergrede naar voren komt, daar laat het CDA dat pertinent achterwege. Dat is het grote verschil tussen de ChristenUnie en het CDA. In het verkiezingsprogramma van het CDA komen wij Gods Woord niet meer tegen. De feitelijke uitwerking kan dan 'in concreto' heel erg lijken op een christelijke levenshouding, maar het is in feite veel meer humanistisch mensgericht.

Mogen we in christelijke politiek ophouden bij een christelijk humanistische mentaliteit, of moeten we daarbij ook de bron en het fundament durven aangeven? Dat is de vraag die ik aan het CDA zou willen stellen. Het gevolg is namelijk, dat een christelijk humanistische politieke koers in feite een holle koers is die, wanneer de omstandigheden dat vragen, gemakkelijk omgelegd kan worden. En dat

---

Bij maatschappijleer kom je in aanraking met problemen die ontstaan in zo'n samenleving; het integratievraagstuk, drugsproblematiek of de problemen van de landbouw

---

hebben we in het verleden zien gebeuren bij het CDA. En vandaar ook mijn kritische houding richting het CDA.

Ik spreek en hoor tegenwoordig veel jongeren die er aan denken om op het CDA te stemmen. Mag ik jullie uitdrukkelijk oproepen om dat niet te doen! Die zetel van het CDA is beter af bij de ChristenUnie. Zij weten er wel raad mee!

Bert Heuvelman

HOUVAST.NL

Volkshuisvesting, Ruimtelijke O

door Frank Visser

Het is een taak van de overheid om te zorgen dat alle burgers voldoende woongelegenheden worden geboden. De overheid dient daarbij sturend op te treden zodat maatwerk wordt geleverd per regio. Ondanks leegstand in delen van het land is er nog steeds een tekort in de Randstad. Zowel in nieuwbouwwijken als in vernieuwde stadswijken moet plaats blijven voor een gevarieerde bevolkingssamenstelling.

FOTO'S RIJUS

Het is een taak van de overheid om te zorgen dat alle burgers voldoende woongelegenheden worden geboden

---

Leefbaar

Ruimte wordt steeds schaarser. Nederland is niet vol, maar om het land in de toekomst leefbaar te houden dient er een zorgvuldige afweging plaats te vinden tussen de verschillende ruimtelijke claims. Het ruim-

Het politiek programma van Perspectief is vastgesteld en heeft als titel Houvast.NL gekregen. In de komende nummers van Perspex vind je in deze rubriek een samenvatting van één van de hoofdstukken uit dit programma. In dit nummer: volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en milieu.

stedelijke herstructurering, meervoudig ruimtegebruik en hoogwaardige architectuur dienen te bevorderen dat woon- en leefruimte zoveel mogelijk binnen bestaande stedelijke grenzen wordt gevonden. De voorraad sociale huurwoningen dient op peil te blijven. Er dienen meer goedkope woningen voor starters op de woonmarkt beschikbaar te komen. De bevordering van energie- en waterbesparing en duurzaam materiaalgebruik in de gebouwde omgeving moet een minder vrijblijvend karakter krijgen, evenals de toepassing van zonne-energie.

Ordening en Milieubeheer

Ruimte wordt steeds schaarser. Nederland is niet vol, maar om het land in de toekomst leefbaar te houden dient er een zorgvuldige afweging plaats te vinden tussen de verschillende ruimtelijke claims

---

telijk ontwikkelingsbeleid moet aansluiting zoeken bij het karakter van landschappen en steden. Ruimtelijke ontwikkeling vraagt om integrale afweging van sociale, culturele en natuurlijke aspecten en is daarmee primair een politieke aangelegenheid. In het ruimtelijk beleid moet gekozen worden voor eigen verantwoordelijkheid en samenwerking waar het kan en voor krachtig overheidsingrijpen waar het moet. Ruimtelijke ordening gaat over de toekomstige inrichting van ons land en is daarom belangrijk voor jongeren. Zij dienen dan ook specifiek betrokken te worden bij het nadenken over de toekomstige inrichting van ons land.

'Meer, meer, meer'

De almachtige God heeft de mens de opdracht gegeven om de aarde die Hij geschapen heeft te beheren en voor de aarde te zorgen als goede rentmeesters. Het is niet goed wanneer de rust en de schoonheid

---

Wij hebben de taak om te zorgen dat ook toekomstige generaties nog kunnen leven en werken op de aarde. De overheid moet ook opkomen voor hun belangen

---

van het landschap en de zuiverheid van het milieu worden opgeofferd aan onbegrensde behoeftebevrediging. De tegenwoordige milieuproblemen zijn een logisch gevolg van ons westerse denk- en leefpatroon, dat draait om 'meer, meer, meer'. Een verantwoord, evenwichtig en integraal milieubeleid vereist een radicale trendbreuk, waarbij welzijn, waarden en identiteit bepalend zijn. Wij hebben de taak om te zorgen dat ook toekomstige generaties nog kun-

nen leven en werken op de aarde. De overheid moet ook opkomen voor hun belangen. Het is de hoogste tijd om de 'groene woorden' om te zetten in 'groene daden'. Uitgangspunten voor een goed milieubeleid zijn het principe dat de vervuiler betaalt en het zogenaamde voorzorgbeginsel.

Grenzen

Als laaggelegen, dicht bevolkt en hoogproductief land zou Nederland het voortouw moeten nemen om bindende internationale klimaatafspraken na te streven en na te leven. Nederlandse bijdragen aan uitstootbeperkingen elders zijn ongeloofwaardig als we ons niet eerst inspinnen om de uitstoot in eigen land te minimaliseren. Nederland moet zich in internationaal verband inspinnen vervuiling te stoppen

---

Ruimtelijke ordening gaat over de toekomstige inrichting van ons land en is daarom belangrijk voor jongeren

---

en uitputting van grondstoffen tegen te gaan. Economie en milieu hoeven elkaar niet te bijten, maar een relatieve ontkoppeling van economische groei en milieubelasting is niet voldoende. De overheid heeft een belangrijke regiefunctie om te komen tot een schoner milieu, duurzame woonomgeving en een verstandige ruimtelijke ordening. Er is een grote inspanning nodig om de verdere afbladdering van de schoonheid van aarde en zee een halt toe te roepen en beleid te maken dat aansluit bij de mogelijkheden én grenzen van natuur en ruimte.

Duurzame orde, groene daden

Huurstijgingen moeten voorspelbaar zijn voor zittende huurders en zoveel mogelijk het inflatieniveau volgen.

Huurders die hun woning willen kopen van de corporatie dienen zoveel mogelijk de gelegenheid daartoe te krijgen.

De huursubsidie voor onzelfstandige woonruimte, zoals studentenkamers, moet in ere worden hersteld. Bij gerenoveerde stadswijken dient het belang van zittende bewoners om terug te keren in de wijk zwaar te wegen.

Voor de oplevering van een nieuwbouwwijk moet er voorzien zijn in een redelijk voorzieningenniveau

FOTO'S RUFUS

Wil je de complete tekst lezen van Houvast.NL dan kun je deze vinden op www.perspectief.nu. Hier vind je ook de volledige samenvatting (Houvast.NL mini). Tenslotte kun je reageren op het discussieplatform. Wij willen graag weten wat jij vindt!

van OV en winkels.

In het nieuwbouwbeleid moet meer rekening worden gehouden met de opkomst van het telewerken en de vergrijzing.

Gemeenten moeten voldoende mogelijkheden hebben om te bouwen voor de eigen bevolking.

Uitbreiding van steden en dorpskernen ('rode' functies) dient een regionale afweging te zijn.

De groene contouren moeten op ruime schaal worden toegepast om het groene gebied te vrijwaren van bebouwing.

Invoering van een groene tracéwet kan de realisatie van natuurprojecten versnellen.

Delen van het Groene Hart worden verheven tot Nationaal park.

Nederland moet haar 'Ecologische voetafdruk', het beslag op ruimte en energievoorraden verminderen. Bedrijven worden verplicht inzicht in de milieu- en gezondheidseffecten van producten en processen te verstrekken.

Nederland moet zich inspannen de Kyoto doelstellingen ruim voor 2012 te halen en moet zich doelen stellen om op korte termijn tot een meer substantiële reductie van de CO₂-uitstoot te komen.

Door toepassing van statiegeld worden wegwerpverpakkingen teruggedrongen.

Producten in kringloopwinkels en reparatiediensten komen in het lage BTW-tarief.

Kick-off Nationale Jeugdraad

Het is vrijdag 25 januari '02, Hotel Arena in Amsterdam, de Nationale Jeugdraad gaat officieel van start! Gepresenteerd door Howard Komproe werd die dag op ludieke wijze de kick-off van de Nationale Jeugdraad gevierd.

Als inleiding hielden voorzitter, Joost de Bruin en een lid van de raad samen een korte presentatie over het doel van de Nationale Jeugdraad. De NJR moet gaan functioneren als een overkoepelende raad waar je als jongere terecht kunt voor advies wanneer je iets bij de overheid, zowel lokaal als nationaal, gedaan wilt krijgen. Zij zullen je dan doorwijzen naar de juiste personen of instanties. De NJR heeft vooral een netwerkfunctie, het is de bedoeling dat alle bestaande lokale- en provinciale jeugdleden zich bij hen aanmelden. Zo wil de raad bereiken dat er een optimale samenwerking tussen de organisaties onderling en de jongeren ontstaat. Ook wil de raad samenwerken met nationale politieke jongerenorganisaties.

De Nationale Jeugdraad ziet de toekomst vol vertrouwen tegemoet. De presentatie werd gevolgd door een knap stukje kunst. Drie jongens lieten hun Breakdance kunsten zien. Iedereen genoot van dit extreme en flitsende optreden.

Rumoer

In de zaal discussie werd er gedebatteerd over sociale/maatschappelijke dienstplicht en betaalde jeugdparticipatie. Jammer genoeg was het ondanks de goede stellingen moeilijk om een fatsoenlijk verstaanbaar standpunt in te nemen vanwege het grote rumoer van de vele jongeren. Op het spektakel werd ook een tweetal awards uitgereikt: één voor de gemeente die het meest initiatiefrijk naar jongeren toe was. En de tweede werd uitgereikt aan de beste jongerenraad van Nederland, dat werd gemeten aan de behaalde resultaten door de lokale raad binnen die gemeente.

Niveau

Aan de jury, bestaande uit Amir Nazar en Lineke Maat, was de eer de Awards uit te reiken. Als meest jongerengezinde gemeente werd Tilburg verkozen, de afgevaardigden gingen trots met een bos bloemen en een mooie beker naar huis. De tweede Award ging met een eervolle benoeming van Friesland toch naar Apeldoorn, ook zij verlieten het podium met een bos bloemen en een beker. Het is bijna te gênant om te vermelden maar alle winnaars kregen naast de prijzen nog een grote witte veer mee. Citaat van de presentator: 'Hier heb je een veer voor in je reet'. Ook tegen de wethouder van Tilburg werd dit zonder blikken of blozen gezegd. Jammer dat men op het start evenement, de eerste keer dat de NJR een officieel publiekelijk optreden heeft, zich zo wil profileren. Het optreden van Def Rhymz die middag benadrukte nog eens het niveau van de dag.

Kick-off

Aan het einde van de middag was het tijd voor de officiële aftrap. Door verschillende voor de jeugdraad belangrijke mensen zoals Boris v/d Ham, 8e op de kandidaten lijst van D66, werd er een bal in het publiek geschopt. Als boodschap gaf hij mee dat hij vond dat jongeren participatie belangrijk is omdat je hier in het klein moet leren wat je later in het groot moet doen. Ook Bianca van Elmond meervoudig kampioen boxen, schopte een bal, zij gaat voor meer aandacht van jongeren voor sport. De laatste bal werd getrapt door de voorzitter, Joost de Bruin, zijn wens was dat de jeugdraad een goede voortzetting mocht hebben. Waarvan acte.

Perspectief gaat op

Met ludieke acties, vele jongeren en...

West-Nederland

24 april overdag in Den Haag

Ludieke actie: relaxen op bedden en massageactie tegen de 24-uurs economie. Modeshow met blauwe kleren onder motto van meer blauw op straat. Dit alles dichtbij het Binnenhof.

s' avonds Rotterdam

Een politiek café met alle christelijke studentenverenigingen en een hoop leden van christelijke jeugdverenigingen

Spreker: André Rouvoet.

Locatie: het NSR-gebouw

25 april overdag in Gouda

Ludieke actie: relaxen op bedden, modeshow met blauwe kleren: 'meer blauw op straat'

's avonds in Utrecht

een politiek forum met niet alleen ChristenUnie-politici.

locatie: NSU-gebouw, Boothstraat 1

26 april overdag in Barneveld

Ludieke actie: spijkerbroekhangen ("paars hoelang houdt jij dit uit?")

's avonds in Ede

'doe effe normaal' Waar leg je jouw norm? met André Rouvoet

Locatie: christelijke scholengemeenschap "Het Streek"

Gospelband Route 77 geeft muzikale begeleiding

MIDDEN- Nederland

24 april overdag in Almelo

ludieke actie:

's avonds in Enschede met Eimert van Middelkoop
locatie : Opstandingskerk, Zonstraat 9; 20.00-22.30 uur

Thema: omgaan met een multiculturele samenleving! Moeten allochtonen zich aanpassen aan onze samenleving of moeten wij ons aanpassen aan de veranderende cultuur.

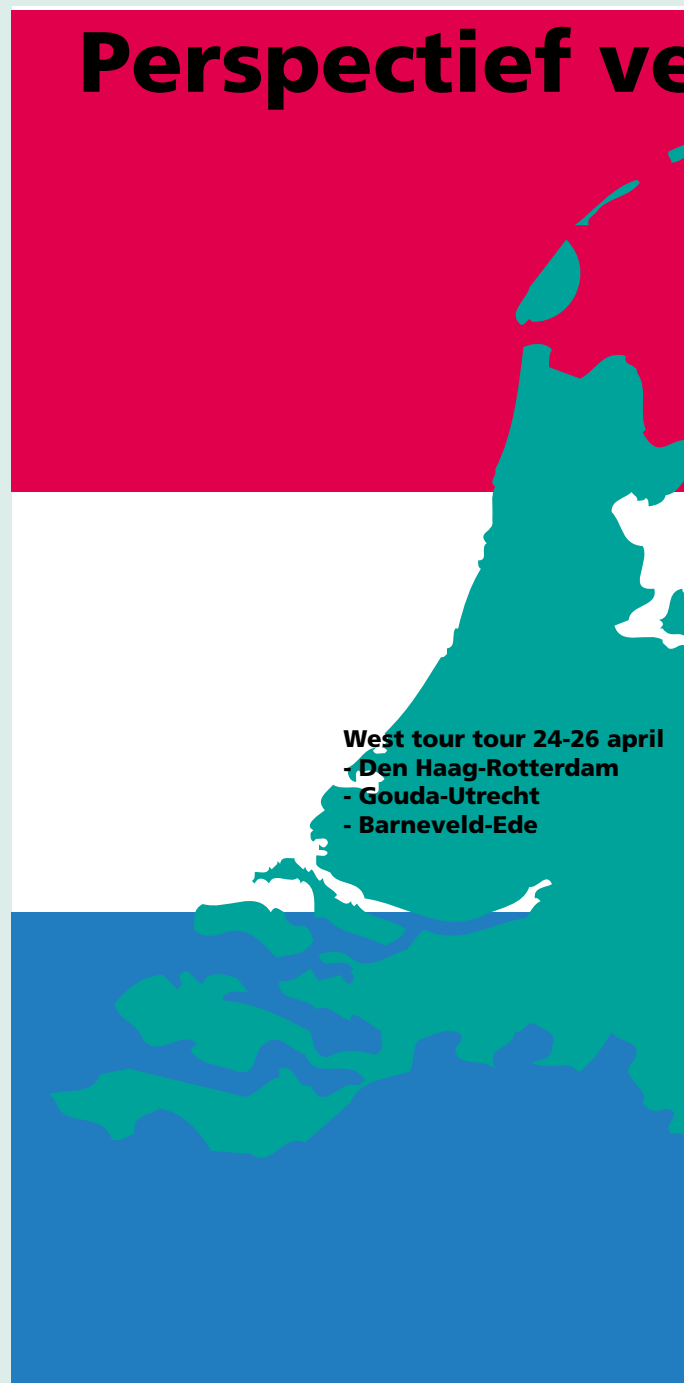
25 april overdag in Deventer

ludieke actie

s' avonds in Apeldoorn gast met Arie Slob

met verschillende jeugdverenigingen

locatie: evangelische gemeente, Paslaan 11 te Apeldoorn

26 april overdag in Kampen

ludieke actie

's avonds in Zwolle

met Kars Veling, cabaret en muziek

thema: normen op straat

o verkiezingstour

. de trein

erkiezingstour

Noord tour 24-26 april

- Assen-Groningen
- Zuidhorn/Buitenpost/Leeuwarden
- Heerenveen-Zwolle

Midden tour 24-26 april

- Almelo-Enschede
- Deventer-Apeldoorn
- Kampen-Zwolle

Noord-Nederland

24 april overdag in Assen

[ludieke actie](#)

's avonds in Groningen

met christelijke studentenverenigingen

gast is Kars Veling

thema: christelijke politiek

25 april overdag in Zuidhorn/Buitenpost

Actie: folderen in Zuidhorn. Ludieke actie Buitenpost:

's avonds in Leeuwarden i.s.m het CDJA, Studentenverenigingen: Alpha en Bernlef

Locatie: Sophialaan 5 (tegenover het NS- en busstation)

Gast: Annette van Kalkeren

Onderwerp: is er toekomst voor de politiek? De woningmarkt in Leeuwarden.

26 april overdag in Heerenveen

Ludieke actie: touwtrekken om Tineke

's avonds in Zwolle

gast is Kars Veling

locatie: Palco, Sassenstraat 25. Aanvang om 20:00 uur.

thema: hoe gedraag jij je op straat?

Hoe kan JIJ meewerken:

Door met een van de routegroepen **mee te gaan** en samen met ons de ChristenUnie aan de **achtste zetel** te helpen! Overdag, samen met andere Perspectief-leden, de straat op om te folderen en mee te werken aan de ludieke acties. 's Avonds meehelpen en meedoen met de politieke jongerenavonden. Denk niet 'dat doet een ander wel', maar kies zelf voor de toekomst!

De ChristenUnie kan alleen groeien als we samen onze schouders eronder zetten door te bidden en te werken!

Nodig al je vrienden, familie en bekenden uit voor de avonden bij jou in de buurt

Voor opgave: www.campagnetour@perspectief.nu

Of jwdeboer@christenunie.nl

Bel Wietse: 033-4226956

CO₂₀₀₂ :

Van smog tot 'solar car'

Gemeente Ede en Nationale Jeugdraad bundelen krachten

De gemeente Ede organiseert in de maand mei "CO₂₀₀₂ meetings" voor Edese jongeren tussen 16 en 22 jaar. Zij doet dit in samenwerking met de Nationale Jeugdraad

Het Edese gemeentebestuur heeft het thema 'klimaat' hoog op de beleidsagenda gezet. Via **CO₂₀₀₂** wil de gemeente met jongeren van gedachten wisselen over het wereldwijde probleem van klimaatverandering en mogelijke lokale oplossingen. Schone energie, duurzaam bouwen, carpoolen, EKO-producten... Welke ervaringen hebben jongeren? Wat vinden ze zelf relevant? En hoe kan de gemeente jongeren op een leuke, praktische manier bij duurzame oplossingen betrekken?

Klimaatkwesties

De hoofdrol in **CO₂₀₀₂** is gereserveerd voor jongeren, uit allerlei 'hoeken' van Ede. Zo worden onder meer jongerenafdelingen van politieke partijen, het Agrarisch Jongeren Kontakt, Plattelandsjongeren, de JOGIM (Molukse Evangelische Jongeren) en het Jeugd Rode Kruis uitgenodigd om mee te doen. In het kader van **CO₂₀₀₂** werkt de gemeente samen met de Nationale Jeugdraad. In deze raad zijn uiteenlopende jongerenorganisaties vertegenwoordigd, van scouting tot politiek. De algemeen coördinator van de Nationale Jeugdraad zal de rol van dagvoorzitter op zich nemen tijdens de **CO₂₀₀₂** meetings. Het eindproduct van de **CO₂₀₀₂** meetings wordt een 'schetsboek'; een bundeling van concrete ideeën en voorstellen van de deelnemers om jongeren bij (lokale) klimaatkwesties te betrekken. Het schetsboek wordt na afloop gepresenteerd aan de wethouder Milieubeleid.

FOTOS RUFUS

Interesse in deelname? Neem contact op met Kitty van den Hoek van gemeente Ede, afdeling MILEC, tel. (0318) 62 02 31 of e-mail naar hoek@ede.nl

Politiek café Groningen levert 30 nieuwe leden op!

In 't Vinkuys, een gezellig aangeklede zaal met een bar en een podium, werd op donderdag 22 november 2001 een politiek café georganiseerd door Jakob Roggema. Er waren behoorlijk wat mensen gekomen en het was een gezellige drukte. Veel studenten, jeugd en enkele geïnteresseerde volwassenen, leden en niet-leden. En natuurlijk een aantal gasten, Arie Slob, André Rouvoet, Eise van der Sluis en Janny Hamming. Het leuke was dat er niet alleen mensen uit de stad Groningen waren maar uit het hele land! De band HROSA maakte ons in de pauze met hun muziek. Terwijl de bezoekers genoten van hun drankjes en hier en daar een praatje maakte.

Ook inhoudelijk was de avond goed voorbereid. Een zaal discussie over veiligheid waarin o.a. Arie Slob het vuur nader aan de schenen werd gelegd. Voor PerspectieF was de avond zeer gelaagd. Janny Hamming, voorzitter van de afdeling PerspectieF in ten Boer, kwam met de verblijdende opmerking dat te (toen nog) GPJC-afdeling, omgedoopt zou worden tot PerspectieF afdeling! En terwijl het programma van de avond rustig werd gedraaid deed de promotiestand goede zaken, Op één avond 24 nieuwe leden en na afloop nog zes. Met dat resultaat was de avond sowieso al geslaagd. Hopelijk zijn de nieuwe leden net zo blij met ons als wij met hen!

Korte antwoorden

Door Bert Heuvelman (voorzitter PerspectieF) werden de gasten nog aan een vragenvuur onderworpen. Met scherpe vragen waarop korte antwoorden gegeven moesten worden, en aangezien politici daar over het algemeen niet zo heel goed in zijn, was juist dat gedeelte erg leuk. Al met al was het een leuke, gezellige en effectieve avond!

Een debat in Den Haag....

Politiek café in Den Haag

door Frank Visser

FOTO'S RUFUS

Op woensdag 17 november vond er in Den Haag een politiek café plaats in de Ichthuskerk van de Gereformeerde kerk (vrijgemaakt) van Scheveningen en Den Haag Centrum. Zo'n 40 jongeren gingen onder leiding van Michiel Niemeijer, oud raadslid in Den Haag, in debat over veiligheid en leefbaarheid, de tien geboden als levensstijl, opvang van asielzoekers, de 24-uurs economie en de echtscheidingswetgeving. In een zaal die compleet was ingericht als lagerhuis werd er, soms met veel humor en versprekingen (het leed dat ben jij, in plaats van de maatschappij dat ben jij) argumenten gewisseld.

Uit de discussie kwam naar voren dat er nog veel mis is met de leefbaarheid. Haast niemand durft bijvoorbeeld in te grijpen als er in de tram iets wordt vernield. We wijzen al snel naar de overheid maar hoe zit het met onze eigen verantwoordelijkheid? Geconcludeerd kon worden dat oplossingen niet zo simpel zijn als we wel vaak denken en dat er een mentaliteitsverandering nodig is. Maar hoe bereiken we die?

Felle discussie

Aan het eind van de avond ontstond er een felle discussie over een standpunt over echtscheiding in het verkiezingsprogramma van de ChristenUnie. De ChristenUnie wil het scheiden voor ouders met kinderen jonger dan 12 jaar moeilijker maken om zo het belang van het kind meer voorop te stellen. Hoofregel moet zijn dat echtscheiding niet mag zolang er jonge kinderen zijn. Echtscheiding in geval van misbruik blijft daarbij mogelijk. Uit de zaal kwam de vraag waarom nu de grens daar ligt. "Is het niet zo dat juist oudere kinderen veel meer last hebben van de gevolgen van echtscheiding, terwijl jongere kinderen er in feite mee opgroeien?" Het laatste woord over dit standpunt van de ChristenUnie dat ook in de media al tot veel debat heeft geleid is ongetwijfeld nog niet gezegd.

Woonachtig in de regio Den Haag?

Er zal ongeveer 4x per jaar in Den Haag een politiek café worden georganiseerd. Woon jij in de regio Den Haag en wil je op de hoogte blijven van de activiteiten daar? Neem dan contact op met Michiel Niemeijer van de Christenunie Den Haag: m.niemeijer@tk.parlement.nl.

Wil je reageren op één van bovenstaande discussies? Surf dan naar het discussieplatform op www.perspectief.nu !

Organiseer ook een politiek café

Organiseer jij zelf met bijvoorbeeld jouw jeugdgroep of als werkgroep van Perspectief een politiek café? Neem dan contact met ons op dan kunnen we het promoten! Het bestuur van Perspectief ondersteunt graag leden die in hun plaats activiteiten willen opzetten. Mail ons gerust voor meer informatie: info@perspectief.nu of bel 033-4226951. Voor eventuele zaalhuur en promotie is geld beschikbaar.

PerspectieF boekt resultaten op het Uniecongres

door Frank Visser

De PerspectieF Denktank heeft in het najaar actief meegedaan aan de debatten over het verkiezingsprogramma van de ChristenUnie. Dit resulteerde in een groot aantal wijzigingsvoorstellen waarvan een selectie is ingediend. Uiteindelijk kwam 1/3 van de wijzigingsvoorstellen van PerspectieF en werden ruim 20 voorstellen van de denktank geheel of gedeeltelijk overgenomen in het verkiezingsprogramma! Een bewijs dat onze jongeren een duidelijke stem hebben in de partij-politiek.

Meer dan 125 moties

Het na de zomer gepresenteerde concept verkiezingsprogramma van de ChristenUnie is door deelnemers van de PerspectieF Denktank uitvoerig bestudeerd. Dit heeft geresulteerd in meer dan 125 ideeën voor amendementen en een overzicht van kleine tekstuele verbeteringen.

Uiteindelijk is het grote aantal moties door het bestuur teruggebracht tot 30 moties die zijn ingediend bij het uniebestuur voor bespreking op de werkconferentie als voorbereiding op het uniecongres. Daarnaast is het overzicht van tekstuele verbeteringen ingestuurd en zijn ruim 20 moties die PerspectieF niet heeft ingediend alsnog ingediend door twee kiesverenigingen.

Werkconferentie

Op 27 oktober heeft er een voorbespreking plaats gevonden tussen indieners van moties, het uniebestuur en de leden van de verkiezingsprogramma commissie. In totaal waren er op dat moment iets meer dan 100 moties ingediend door 7 kiesverenigingen en PerspectieF. Voldoende voor een lange dag met interessante debatten, maar ook enigszins teleurstellend als je bedenkt dat er meer dan 200 kiesverenigingen zijn. Dit heeft vermoedelijk te maken met de korte termijn die er stond voor het bestuderen van het programma en het feit dat veel kiesver-

enigingen het al druk hebben met de unievorming en de inmiddels gehouden gemeenteraadsverkiezingen.

Aangescherpt

Tijdens de werkconferentie zijn de concept preadviezen van het uniebestuur besproken. De discussie was voor verschillende indieners aanleiding om een aantal bij nader inzien overbodige moties in te trekken. Bij andere moties bleek dat de tekst van de moties en/of het preadvies van het bestuur aangescherpt kon worden zodat sommige moties alsnog (gedeeltelijk) konden worden overgenomen. Na de werkconferentie zijn er nog van 3 kiesverenigingen moties binnengekomen.

Resultaten voor het congres

Uiteindelijk waren er nog 117 moties overgebleven waarvan er 42 door het uniebestuur zijn overgenomen (waarvan 13 van PerspectieF), 19 gewijzigd zijn overgenomen (waarvan 8 door PerspectieF werden ingediend) en 56 vooralsnog niet werden overgenomen (waarvan 14 van PerspectieF). Van deze laatste categorie gaven 9 moties wel aanleiding tot redactionele wijzigingen ter verduidelijking.

Inbreng PerspectieF

In totaal zijn er door PerspectieF 35 moties ingediend. Van de ingediende moties is dus bijna 1/3 deel direct of indirect afkomstig van PerspectieF. Het gaat echter natuurlijk niet om de aantallen moties, maar om de inhoud. Van de 35 moties waren er in het preadvies van het uniebestuur 21 geheel of gedeeltelijk overgenomen, meer dan de helft dus. Dit is 1/3 van het totaal aantal geheel of gedeeltelijk overgenomen moties.

Spannende stemming

Op het uniecongres van 17 november is er over de overgebleven moties gestemd. Op één motie na volgde het uniecongres bij alle moties het advies van het uniebestuur. De motie die het uniecongres wel overnam bevatte een extra actiepoint voor het verkiezingsprogramma om de arbeidsvoorwaarden voor beginnende onderzoekers (assistenten en onderzoekers in opleiding) te verbeteren. Deze motie was opgesteld door de PerspectieF Denktank en uiteindelijk ingediend door kiesvereniging Haarlem.

Onderwijs en wetenschap

De aanleiding voor het schrijven van de motie was het feit dat universiteiten steeds moeilijker jongeren kunnen vasthouden voor de wetenschap. Dit komt onder andere doordat het bedrijfsleven voor deze jongeren veel aantrekkelijker is. Op de lange termijn is dit natuurlijk slecht voor de continuïteit en de kwaliteit van het wetenschappelijk onderzoek en het onderwijs. Het uniebestuur adviseerde de motie niet over te nemen omdat de positie van jonge wetenschappers recent al zou zijn verbeterd. Dit is inderdaad waar, maar nog steeds verlaten veel jongeren de universiteit voor een baan elders. Het pleidooi van de kiesvereniging Haarlem ondersteund door Perspectief overtuigde het uniecongres. Hiervoor was echter wel eerst een handmatige telling nodig omdat niet duidelijk was of een meerderheid voor of tegen de motie was. Uiteindelijk waren er 155 stemmen voor en 125 tegen. Een opvallende uitslag als je weet dat Perspectief in het uniecongres 30 stemmen heeft. Onze stem gaf dus precies de doorslag.

Meer informatie op internet

Op www.perspectief.nu kun je een overzicht vinden van de 35 overgebleven moties van Perspectief die uiteindelijk zijn overgenomen door het uniebestuur of zijn behandeld op het uniecongres van 17 november 2001. Het definitieve verkiezingsprogramma kun je vinden op www.christenunie.nl

Denk mee!

Nu de discussie over het verkiezingsprogramma is afgerond gaat de Perspectief Denktank de komende tijd werken aan een aantal nieuwe publicaties en natuurlijk zullen we ook af en toe inspringen op de actualiteit. De denktank kan altijd nieuwe leden gebruiken. Heb je interesse om mee te doen? Stuur dan een emailtje naar info@perspectief.nu. Wij nemen dan contact met je op!

SUMMERSCHOOL 2002

Van 27 tot 30 augustus 3 dagen met prikkelende lezingen, heftige discussies, excursie, sporten, ontspanning, bezinning, politieke training, gezelligheid...

Thema: de toekomst van de politiek

Wie bepaalt het in ons land? Hoezo het volk regeert?
Hebben politieke partijen nog een toekomst?

27 TOT 30 AUGUSTUS

Plaats: Koetshuis Youth for Christ, Driebergen

Kosten: € 45

Voor wie: iedereen die wil weten hoe de politiek nou echt werkt en of er een toekomst is voor de Christen-Unie.

Informatie of opgeven: info@perspectief.nu, 033-4226956

www.perspectief.nu • ChristenUnie-jongeren

Burgerschap en partijorganisatie

door Vincent Harris

In de aanloop naar verkiezingen worden kandidatenlijsten samengesteld. Er wordt dan gezocht naar mensen die ervaring en kennis hebben van spreken in het openbaar, het begrijpen van jaarrekeningen, begrotingen en, specifiek voor de ChristenUnie, het verwoorden van de relatie tussen geloof en politiek.

Het burgerschapsdebat dat gevoerd is in de jaren negentig heeft duidelijk gemaakt dat de partijorganisaties aan vernieuwing toe zijn. Iedere partij heeft geprobeerd op eigen wijze deze vernieuwing vorm te geven. Zo denken sommigen dat een referendum de betrokkenheid van burgers positief zou kunnen beïnvloeden, VVD stelt zich ten doel te onderzoeken hoe het partijwezen kan worden versterkt, PvdA wil het debat over burgerschap niet vervuilen door ideologische argumenten, het CDA en ChristenUnie zien de afname van betrokkenheid van burgers als zorgwekkend. Rienk Janssens zei in 'De Burger in Beeld' (Uitgave van de Groen van Prinsterer stichting), dat de ontzuiling en individualisering debet zijn aan afnemende politieke betrokkenheid. Hij betwijfelt of normatieve en ideologische motieven echt van het toneel verdwenen zijn, en ziet de uitdaging van het aangaan van een debat. Daarnaast vindt hij dat er gewerkt moet worden aan een andere partijstructuur. Het organiseren van themagroepen binnen Perspectief (in navolging van PvdA) waren een poging om de afnemende betrokkenheid tegen te houden, waar hij waarschijnlijk mee instemt. Daarnaast is ook een tendens waarneembaar (denk aan LN en de lijst Fortuyn) die de nadruk legt op marketing en entertainment, de amerikanisering van de politiek.

Enthousiast

Derhalve zou ik ervoor willen pleiten om een partijorganisatie te gebruiken als opleidingsinstrument. Om de vrijwilligers weer enthousiast te maken voor politiek moet de vrije tijd die men er in steekt iets opleveren (de calculerende burger). Het kan alleen iets opleveren als men meer gaat begrijpen van de keuzes die er gemaakt worden in raden en colleges. Wetenschappelijke instituten en opleidingscommissies binnen de partijorganisaties moeten daarom de vrijwilligers binnen de organisatie gaan opleiden. Het is namelijk deze kennis die garant staat voor medezeggenschap en dus enthousiasme voor de partij als organisatie.

Opgeleide politici

Alle activiteiten binnen een politieke partij zouden dus niet meer gericht moeten zijn op verkiezingscampagnes, maar op het organiseren van zinvolle cursussen op de gebieden die relevant zijn voor het functioneren in commissies, raden, colleges etcetera. Daarmee wordt duidelijk dat we als partij kiezen tegen de optie om opgeleide mensen te werven buiten de partij, zoals de PvdA dat momenteel vaak doet, en juist kiezen voor het opleiden van de eigen leden.

'Het volk achter de kiezer'

Het burgerschapsdebat moet consequenties hebben voor een politieke partij. Daarover bestaat ook binnen de ChristenUnie geen verschil van mening. Groen van Prinsterer zei al dat het waardevol is als 'het volk achter de kiezer' gehoord wordt. Als je die lijn doortrekt, moet het ook vandaag zinvol zijn om de vrijwilligers binnen een partijorganisatie het gereedschap te geven om mee te kunnen praten. Iedereen die lid is geweest van steunfractie of raad, weet dat het daar aankomt op het begrijpen van jaarrekeningen en begrotingen. Het gaat bijna altijd om geld. Als je daar iets zinvols over wilt zeggen, dan moet je die stukken kunnen lezen. En daar is scholing voor nodig.

Overtuigingspolitiek

Rienk Janssens gaf in de publicatie over burgerschap 'De Burger in Beeld' een aantal suggesties op concrete beleidsterreinen. Deze bracht hij samen onder de noemer 'overtuigingspolitiek'. Volgens mij is de kern van 'overtuigingspolitiek' dat de uitgangspunten van de partij niet voortkomen uit een opgesteld verkiezingsprogramma of beginselprogramma, maar dat deze leven binnen de achterban van de partij. Daarom is het ook zo waardevol om als partij te proberen deze achterban op te leiden. Is dit wat Rienk Janssens voor ogen stond toen hij het had over de noodzaak van de partijen om hun achterban 'op te zoeken'?

Dualisering gemeenteraad

Het burgerschapsdebat is voor de gemeenteraad niet zonder gevolgen gebleven, denk aan de commissie Elzinga en de dualisering die binnenkort zal worden doorgevoerd. Wordt het niet tijd dat men dit ook voortvarend gaat aanpakken binnen een partijorganisatie?

www.scholma.nl

Industrieweg 4

Postbus 7

9780 AA Bedum

Telefoon 050-3013636

Fax 050-3012732

scholma druk bedum bv